

Muzikaal fundament

Landelijke Professionaliseringsdag Muziekeducatie

in samenwerking met het ArtEZ Conservatorium Zwolle

Zaterdag 3 november 2018, Zwolle
10.00 – 16.15 uur

Zaterdag 3 november 2018

ArtEZ Conservatorium

Aan de Stadsmuur 88

038 427 0530

Prijs: 24,50 Euro voor voltijd studenten (vertoning studentenpas verplicht, inclusief lunch, koffie en thee!)

62,50 Euro voor leden van de Gehrels Muziekeducatie & de VLS (inclusief lunch, koffie en thee!)

79,50 Euro voor niet-leden (inclusief lunch, koffie en thee!)

Programma

10.00 uur Ontvangst
10.30 uur Warming-up o.l.v. Muziekeducatie Nederland
11.00 uur Workshop I (ochtend)
12.30 uur Lunch
13.30 uur Plenair presentaties: Zing-in Meesters in Muziek
14.30 uur Thee
14.45 uur Workshop II (middag)
16.15 uur Einde

Workshopronde 1

Vroeg- en Voorschoolse Educatie	Kleuters	Vocaal			
Marijke Albers & Sharon Cijs	Mariska van der Vaart	Mathieu Vulto	Tanja Lagerström Mike Pruijn	Maite Roest & Lize Reitsma	Robin Brinkman
Muzikaal betrekken van ouders in de Muziek op Schootles	Creatief muziek maken met kleuters	De Co-Creatieve Muziekklas	Boomwhackers in de klas	Procesgericht Muziekonderwijs	Boomwhacker workshop Kunsteducatie Nederland
VVE	Gr. 1-2	Gr. 3 t/m 8	Gr. 1 t/m 8	Gr. 1 t/m 8	Gr. 4 t/m 8

Workshopronde 2

Kleuters		Vocaal			
Jeroen Schipper	Mathieu Vulto	Arjan Dunning	Tanja Lagerström & Mike Pruijn	Maite Roest & Lize Reitsma	Meesters in muziek
Liedjes als basis	De Co-Creatieve Muziekklas	Klasse(n) muziek	Boom-whackers in de klas	Procesgericht Muziekonderwijs	Hoe ontwikkel je muzieklessen
Gr. 1-2	Gr. 3 t/m 8	Gr. 3 t/m 8	Gr. 1 t/m 8	Gr. 1 t/m 8	Gr. 1 t/m 6

Voor meer informatie en het uitgebreide programma kunt u kijken op de website www.gehrelsmuziekeducatie.nl U kunt zich via deze website tevens aanmelden voor deze landelijke Professionaliseringsdag Muziekeducatie. Voor aanvullende informatie kunt u contact opnemen met Michel Hogenes, mhogenes@yahoo.com.

Vermeld voor beide workshoprondes een eerste en een tweede keus! Er wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met uw eerste keus. Als u geen tweede keus aangeeft delen wij u bij overboeking van uw eerste keus in bij een workshop die nog niet vol zit.

Uw aanmelding is pas definitief nadat uw betaling bij ons binnen is. U kunt het verschuldigde bedrag overmaken op rekeningnummer NL05INGB0001261415 t.n.v. De Gehrels Vereniging, Den Haag o.v.v. Professionaliseringsdag Muziekeducatie Utrecht.

Per lidmaatschap mag er één introducé meegebracht worden. Deze introducé mag tegen het ledentarief aan de Professionaliseringsdag Muziekeducatie deelnemen. Afmelden voor de studiedag kan tot 15 oktober. Daarna wordt 50 % van de kosten in rekening gebracht. Bij afmelding op de dag zelf bent u het volledige bedrag aan Gehrels Muziekeducatie verschuldigd.

LET OP: Het verschuldigde bedrag kan uitsluitend op het bovenstaande rekeningnummer worden overgemaakt! Wanneer uw betaling binnen is ontvangt u van ons een bevestiging.

PROGRAMMA

Warm-up onder leiding van Kunsteducatie Nederland/ Robin Brinkman

Robin Brinkman is drummer/ docent/ producent/ arrangeur bij meerdere bands en heeft al ruim 8 jaar ervaring met het geven van slagwerkworkshops in het onderwijs. Hij is afgestudeerd aan de docent muziekopleiding en heeft ook zijn studie hoofdvak drums afgerond aan het conservatorium in Zwolle.

Plenaire workshop

Zing-in met de Meesters in Muziek

Op een studiedag met als thema 'Muzikaal fundament' hoort natuurlijk aandacht te zijn voor zingen. Daarom geven Meesters in Muziek na de lunch een workshop zingen. Veel liedjes in de methode *Eigen-wijs Digitaal* zijn nog onbekend (zoals vele Engelse liedjes). Tijdens de workshop zetten we juist deze liederen in het zonnetje. Maak kennis met een grote variatie aan stijlen: country, hiphop, jazz en kamermuziek. We zingen begeleid, onbegeleid en maken natuurlijk ook gebruik van de leukste karaokeversies. Tijdens het zingen gebruiken we diverse werkvormen die je zelf weer kunt toepassen bij je groep.

Meesters in muziek zijn auteur van vele bundels en methoden zoals *Eigen-wijs Digitaal*, *Kleuterwijs* en *Muziek Meester*.

Frans Haverkort is hoofd van de opleiding Docent Muziek aan het ArtEZ conservatorium te Zwolle. Daarvoor werkte hij vele jaren als docent muziek aan de lerarenopleidingen basisonderwijs van de hogeschool Windesheim te Zwolle en Iselinge te Doetinchem en als vakspecialist muziek in het basisonderwijs.

Rinze van der Lei was docent muziek aan de Lerarenopleiding basisonderwijs van de hogeschool Windesheim te Zwolle en leerplanontwikkelaar/projectleider bij de SLO.

Lieuwe Noordam is docent muziek aan de Lerarenopleiding basisonderwijs van de hogeschool Windesheim te Zwolle en hoofdvakdocent opleiding Docent Muziek aan het Prins Claus Conservatorium te Groningen.

WORKSHOPRONDE 1

Lessenaar of muzikant?

De rol van ouders in de Muziek op Schootles.

Een Muziek op Schoot les is een beleving voor kind én ouder (lees: ouders/grootouders/verzorgers). De kinderen worden uitgedaagd, verrast, er zijn ontspanningsmomenten en hun (muzikale) ontwikkeling wordt zoveel mogelijk gestimuleerd. Maar in deze workshop gaan we kijken naar de rol van de *ouders*. Wanneer is een passieve rol zinvol en wanneer een actieve rol? Hoe kun je de ouders (muzikaal) uitdagen en verrassen?

Aan de hand van praktijkvoorbeelden, opdrachten en discussie zullen we dit toelichten, met een koppeling naar theorie. De workshop wordt begeleid door Marijke Albers en Sharon Cijs, Muziek op Schoot docenten.

Inleiders:

Marijke Albers & Sharon Cijs

Informatie volgt

Creatief muziek maken met kleuters

In de muziekles met kleuters wordt er vaak gezongen en bewogen. Maar hoe kun je met kleuters improviseren en componeren? Hoe kun je de eigen muzikale creativiteit van kleuters aanspreken? Daar gaan we in deze workshop actief mee bezig. We bekijken verschillende voorbeelden en gaan zelf aan de slag. Daarnaast is er tijd voor uitwisseling. Na deze workshop heb je verschillende voorbeelden om in je eigen lespraktijk te kunnen gaan gebruiken.

Inleider:

Mariska van der Vaart

Mariska van der Vaart is hoofdvakdocent methodiek/didactiek aan de opleiding Docent Muziek, ArtEZ en coördinator van de ArtEZ opleiding Docent Muziek op Maat. Mariska is vakleerkracht muziek op een basisschool in Epe. Daarnaast heeft Mariska als ZZP'er op verschillende basisscholen allerlei projecten gedaan waarin de kinderen werden gestimuleerd hun muzikale creativiteit te gebruiken.

De Co-Creatieve Muziekklas

De co-creatieve muziekklas heeft een extra dimensie. Vanuit zijn ervaring als opleidingsdocent op de PABO en als vakleerkracht muziek ontwikkelde Mathieu tools om de kwaliteit van het zingen met een klas te verbeteren. Hij gebruikt hiervoor ideeën uit het 'Intelligent Choir' (Jim Daus), waaronder *Vocal Painting* en *floor/roof-games* (Peder Karlson) met als doel de muzikale parameters in het zingen te ontdekken en te verbeteren.

Over Vocal Painting: VOPA betekent letterlijk 'schilderen met je stem'. Muzikale ideeën worden

aangestuurd met signs (handtekens). De workshop richt zich op samen muziek maken en op een innovatieve, leuke en praktische manier omgaan met je stem. Je ervaart hoe je een *live* 'loopstation' kan neerzetten, of een meerstemmig lied of groove op te bouwen. Vanuit muzikale motieven wordt er ter plaatste nieuwe muziek gecreëerd. Er is ruimte voor veiligheid, creativiteit en plezier. VOPA is geïnspireerd op "Soundpainting", ontwikkeld door Walter Thompson (VS), maar opnieuw ontworpen door Jim Daus (DK) om traditionele technieken aan te vullen.

Inleider:

Mathieu Vulto

Mathieu Vulto gaf workshops onder meer op het conservatorium ArtEZ te Zwolle, Scholen in de Kunst te Amersfoort, muziekdocenten netwerk Nederland (NMP), voor basisschoolteams en vele andere. Zie voor meer informatie: www.mathieuvulto.nl

Boomwhackers in de klas

Met Boomwhackers kun je in het basisonderwijs niet alleen leuke maar vooral ook hele zinvolle werkvormen uitvoeren. In deze workshop demonstreren we er een aantal. Zo zetten we Boomwhackers in als middel voor stemvorming en het lezen en noteren van muziek. Ook laten we zien hoe we kinderen harmonische samenhang bijbrengen in een ontwikkelingslijn. Kinderen doen in onze werkvormen ervaring op met abstracte muzikale begrippen: ze worden voor hen al werkend concreter. We leggen tijdens de workshop uit hoe werkvormen voor de onder-, midden- en bovenbouw passen in onze leerlijn.

Inleiders:

Tanja Lagerström en Mike Pruijn

Tanja Lagerström is vakleerkracht muziek en docent AMV op de muziekschool. Ze geeft trainingen aan leerkrachten voor Eigenwijs Trainingen en ontwikkelt lesmateriaal, onder andere de lessenserie rondom de leerlijn Boomwhackers voor Eigenwijs Digitaal. Daarnaast schrijft ze ook veel liedjes voor het onderwijs en produceert die met haar bedrijf Lagerstrom VOF. Tanja is redacteur van onder andere de rubriek "Notenschrift" in De Pyramide.

Mike Pruijn is zangpedagoog en vakleerkracht muziek. Hij is mede-initiatiefnemer van Eigenwijs Trainingen en traint leerkrachten in het primair onderwijs om weer (beter) muziekles te verzorgen. Mike is betrokken bij het ontwikkelen van lesmaterialen voor *Eigen-wijs Digitaal* en is verbonden aan verschillende cultuurinstellingen als docent en projectontwikkelaar. Voor *Eigen-wijs Digitaal* schreef Mike samen met Tanja Lagerström een leerlijn Boomwhackers waarna in opdracht van Compenta een bijbehorende lessenreeks werd opgeleverd.

Procesgericht Muziekonderwijs

Muziekonderwijs 3.0, 21 first century skills, ontwikkelingsgericht muziekonderwijs en het ontwikkelen van creatieve vaardigheden. Allerlei termen die de laatste tijd de revue passeerden in het gesprek over muziekeducatie en de didactieklessen op het conservatorium hebben bepaald. Niet langer het aanleren van alleen ambachtelijke vaardigheden staat centraal, kinderen leren in de muziekles om samen te werken en worden door de docent geholpen in hun creatieve proces.

Inleiders:

Lize Reitsma en Maite Roest

Lize Reitsma en Maite Roest hebben bij LIMAI een procesgerichte leerlijn ontwikkeld en ontwerpen op dit moment de muziekmethode van Creëer en Leer. Centraal staan betekenisvolle opdrachten waarin kinderen leerstof verwerken door er creatief mee aan de slag te gaan. Hoe dat er concreet uitziet wordt duidelijk in deze workshop. De workshop wordt gegeven door Maite Roest en Lize Reitsma, zij is naast haar werk bij LIMAI hoofdvakdocent didactiek aan het ArtEZ conservatorium in Zwolle.

Boomwhackers

De Boomwhackers-workshop heeft een actief karakter waarbij verschillende klank- en ritme-aspecten verwerkt worden in akkoorden, toonladders en bekende liedjes. De Boomwhackers zijn eenvoudig en door iedereen te bespelen (van kleuters tot leerkrachten) en zorgen voor een kleurrijk en muzikaal samenspel.

Inleider:

Robin Brinkman

Robin Brinkman is drummer/ docent/ producent/ arrangeur bij meerdere bands en heeft al ruim 8 jaar ervaring met het geven van slagwerkworkshops in het onderwijs. Hij is afgestudeerd aan de docent muziekopleiding en heeft ook zijn studie hoofdvak drums afgerond aan het conservatorium in Zwolle.

WORKSHOPRONDE 2

Liedjes als basis

In deze interactieve workshop laat Jeroen Schipper aan de hand van zijn eigen repertoire zien hoe je liedjes kunt gebruiken om andere muzikale activiteiten aan te koppelen. Beweging, instrumentaal spel, luistervaardigheid, improvisatie etc. Ook laat hij zien en horen hoe hij ervoor zorgt dat zijn eigen liedjes die kapstokfunctie kunnen vervullen.

Inleider:

Jeroen Schipper

Jeroen Schipper is muziekdocent in hart, nieren en andere organen. Maar hij heeft ook een passie voor liedjes en taal. Als zelfstandig ondernemer probeert hij dat alles te combineren. Daardoor is hij afwisselend te vinden voor de klas, op podia in heel Nederland of achter zijn gitaar/piano. Zijn missie: De wereld een beetje mooier maken en het muziekonderwijs in het bijzonder. Zijn motto: *Everyone deserves music.*

De Co-Creatieve Muziekklas

De co-creatieve muziekklas heeft een extra dimensie. Vanuit zijn ervaring als opleidingsdocent op de PABO en als vakleerkracht muziek ontwikkelde Mathieu tools om de kwaliteit van het zingen met een klas te verbeteren. Hij gebruikt hiervoor ideeën uit het 'Intelligent Choir' (Jim Daus), waaronder *Vocal Painting* en *floor/roof-games* (Peder Karlson) met als doel de muzikale parameters in het zingen te ontdekken en te verbeteren.

Over Vocal Painting: VOPA betekent letterlijk 'schilderen met je stem'. Muzikale ideeën worden aangestuurd met signs (handtekens). De workshop richt zich op samen muziek maken en op een innovatieve, leuke en praktische manier omgaan met je stem. Je ervaart hoe je een *live* 'loopstation' kan neerzetten, of een meerstemmig lied of groove op te bouwen. Vanuit muzikale motieven wordt er ter plaatste nieuwe muziek gecreëerd. Er is ruimte voor veiligheid, creativiteit en plezier.

VOPA is geïnspireerd op "Soundpainting", ontwikkeld door Walter Thompson (VS), maar opnieuw ontworpen door Jim Daus (DK) om traditionele technieken aan te vullen.

Inleider:

Mathieu Vulto

Mathieu Vulto gaf workshops onder meer op het conservatorium ArtEZ te Zwolle, Scholen in de Kunst te Amersfoort, muziekdocenten netwerk Nederland (NMP), voor basisschoolteams en vele andere. Zie voor meer informatie: www.mathieuvulto.nl

Klasse(n)orkest

In deze workshop word je mee genomen in onze dagelijkse lespraktijk van het Klasse[n]orkest. De uitdagingen en vragen waar wij tegen aan lopen zijn niet uniek, en vergelijkbaar met andere situaties waarin buiten- en binnenschools muziekonderwijs aan elkaar worden verbonden, waarin instrumentaal muziekonderwijs gegeven wordt, waarin culturele competenties centraal staan en/ of waarin je samenwerkt binnen een team van docenten.

Dat doen wij door twee onderwerpen centraal te stellen. Het eerste onderwerp is de verbinding van binnenschool naar buitenschools muziekonderwijs. Welke goede voorbeelden kennen de deelnemers? Waarom is het nuttig om dit wel of niet te doen? Wat zijn do's en don'ts? En wat kan het voor een maatschappelijke betekenis hebben? We zoeken samen naar antwoorden op deze vragen, en kijken naar praktische uitwerkingen. Het tweede onderwerp focust meer op onze lespraktijk van het Klasse[n]orkest. Graag nemen wij je mee naar de achtergrond van onze visie, en welke keuzes we maken. Voor ons staat niet centraal om zo goed mogelijk het ambacht van het bespelen van een instrument te aan te leren. Juist de ontwikkeling van de leerling zelf, en daarbij de ontwikkeling van culturele competenties, zijn voor ons belangrijk. Kinderen maken samen muziek, in de vorm van een orkest en geven uiteindelijk samen een concert samen met een muziekvereniging.

In de tweede helft van deze workshop ga je op zoek naar werkvormen en opdrachten die passen binnen het spelen van muziek in orkestvorm. Traditiegetrouw is (buitenschools) instrumentaal onderwijs vaak gefocust op de beheersing van het instrument en het ambacht wat daarmee gepaard gaat. Werkt dit nog wel in de 21e eeuw? Hoe kun je, zonder het instrument volledig te beheersen, toch muziek maken?

Deze uitdagingen vragen van docenten creativiteit, en vindingrijkheid. Tijdens de workshop ontwerp je samen een opdracht of werkvorm, en testen we die direct met alle deelnemers. Kortom een inspirerende en interactieve workshop waarbij je samen met collega's antwoorden vindt op uitdagingen en vragen die ontstaan bij muziekonderwijs in orkestvorm, en waarbij je samen werkt met andere lokale muziekgezelschappen en -verenigingen.

Achtergrond: Klassen[n]orkest geeft betekenis aan muziekonderwijs. Met Klasse[n]orkest streven wij er naar dat alles wat geleerd wordt direct of indirect op een 'podium' klinkt. Klasse[n]orkest maakt deel uit van een doorlopend programma muziek en kan 'op maat' worden aangepast binnen het leerplan van de school. Klasse[n]orkest is een uitwerking van onze visie op muziekonderwijs. De inhoud van klasse[n]orkest, denk bijvoorbeeld aan de samenstelling van de speelstukken of liedjes, kan worden aangepast op de wens en belevingswereld binnen de school.

De kern van het Klasse[n]orkest bestaat uit 3 uitgangspunten: muziek maak je samen met elkaar; muziek heeft een klinkend eindresultaat; muziek maak je op een podium en laat je aan anderen horen. Klasse[n]orkest maakt van de hele klas een orkest. In het orkest komen alle voorgaande punten tot uiting. Samen leren in een orkest is niet alleen leuk maar ook nuttig en zinvol. Kinderen ontwikkelen een groot aantal competenties. Voorbeelden hiervan zijn het luisteren naar elkaar, het ontwikkelen van zelfvertrouwen en de ontwikkeling van psychomotorische, sociaal-emotionele en cognitieve vaardigheden. Klasse[n]orkest geeft muziekonderwijs betekenis door leerlingen samen te laten spelen om uiteindelijk een prachtig concert te geven samen met de muziekvereniging.

Inleider:

TacT Muziek: Arjan Dunning

Boomwhackers in de klas

Met Boomwhackers kun je in het basisonderwijs niet alleen leuke maar vooral ook hele zinvolle werkvormen uitvoeren. In deze workshop demonstreren we er een aantal. Zo zetten we Boomwhackers in als middel voor stemvorming en het lezen en noteren van muziek. Ook laten we

zien hoe we kinderen harmonische samenhang bijbrengen in een ontwikkelingslijn. Kinderen doen in onze werkvormen ervaring op met abstracte muzikale begrippen: ze worden voor hen al werkend concreter. We leggen tijdens de workshop uit hoe werkvormen voor de onder-, midden- en bovenbouw passen in onze leerlijn.

Inleiders:

Tanja Lagerström en Mike Pruijn

Tanja Lagerström is vakleerkracht muziek en docent AMV op de muziekschool. Ze geeft trainingen aan leerkrachten voor Eigenwijs Trainingen en ontwikkelt lesmateriaal, onder andere de lessenserie rondom de leerlijn Boomwhackers voor Eigenwijs Digitaal. Daarnaast schrijft ze ook veel liedjes voor het onderwijs en produceert die met haar bedrijf Lagerstrom VOF. Tanja is redacteur van onder andere de rubriek "Notenschrift" in De Pyramide.

Mike Pruijn is zangpedagoog en vakleerkracht muziek. Hij is mede-initiatiefnemer van Eigenwijs Trainingen en traint leerkrachten in het primair onderwijs om weer (beter) muziekles te verzorgen. Mike is betrokken bij het ontwikkelen van lesmaterialen voor *Eigen-wijs Digitaal* en is verbonden aan verschillende cultuurinstellingen als docent en projectontwikkelaar. Voor *Eigen-wijs Digitaal* schreef Mike samen met Tanja Lagerström een leerlijn Boomwhackers waarna in opdracht van Compenta een bijbehorende lessenreeks werd opgeleverd.

Procesgericht Muziekonderwijs

Muziekonderwijs 3.0, 21 first century skills, ontwikkelingsgericht muziekonderwijs en het ontwikkelen van creatieve vaardigheden. Allerlei termen die de laatste tijd de revue passeerden in het gesprek over muziekeducatie en de didactieklessen op het conservatorium hebben bepaald. Niet langer het aanleren van alleen ambachtelijke vaardigheden staat centraal, kinderen leren in de muziekles om samen te werken en worden door de docent geholpen in hun creatieve proces.

Inleiders:

Lize Reitsma en Maite Roest

Lize Reitsma en Maite Roest hebben bij LIMAI een procesgerichte leerlijn ontwikkeld en ontwerpen op dit moment de muziekmethode van Creëer en Leer. Centraal staan betekenisvolle opdrachten waarin kinderen leerstof verwerken door er creatief mee aan de slag te gaan. Hoe dat er concreet uitziet wordt duidelijk in deze workshop. De workshop wordt gegeven door Maite Roest en Lize Reitsma, zij is naast haar werk bij LIMAI hoofdvakdocent didactiek aan het ArtEZ conservatorium in Zwolle.

Hoe ontwikkel je muzieklessen Lessen ontwikkelen in Eigen-wijs Digitaal?

In een workshop laat Rinze van der Lei zien hoe ontwikkelaars met behulp van een speciaal invoerprogramma zelf lessen kunnen ontwikkelen in Eigen-wijs digitaal. Dat kan interessant zijn voor centra voor kunstzinnige vorming, muziekscholen en vakleraren die naast het huidige aanbod van de lessen muziek, dans en drama ook graag andere lessen willen aanbieden aan hun scholen.

Ruimte voor dit extra materiaal is er onder de knop 'projecten'. Het is niet de bedoeling om dit invoerprogramma voor iedereen open te stellen, maar de ontwikkelaars van Eigen-wijs Digitaal zijn zeker geïnteresseerd in muzikale 'potentials' die mooie, muzikale lessen willen ontwikkelen voor Eigen-wijs Digitaal.

Inleider:

Rinze van der Lei

Rinze van der Lei was docent muziek aan de Lerarenopleiding basisonderwijs van de hogeschool Windesheim te Zwolle en leerplanontwikkelaar/projectleider bij de SLO.